

VALSTYBĖS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS IR ĮVAIKINIMO TARNYBA PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 13, LT-03221 Vilnius, tel. (8 5) 231 0928, faks. (8 5) 231 0927,
el. p. info@vaikoteises.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188752021

Miestų / rajonų savivaldybių administracijų
Vaiko teisių apsaugos skyriams

2017-09-26 Nr. S-4559
Originalas paštu siunčiamas nebus

Kopija
Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos
kontrolieriaus įstaigai

REKOMENDACIJOS DĖL ĮVAIKINIMO DUOMENŲ ATSKLEIDIMO

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba), vadovaudamasi Tarnybos nuostatų, patvirtintų Vyriausybės 2005-10-20 nutarimo Nr. 1114, 8.1.2 papunkčiu, teikia savivaldybių administracijų vaiko teisių apsaugos skyriams (toliau – Vaiko teisių apsaugos skyrius) metodinę pagalbą įgyvendinant vaiko teisių apsaugos priemones.

Tarnyba gavo Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos 2017-01-18 raštą Nr. (6.7)-2015-24)2-50 dėl įvaikinimo duomenų atskleidimo procedūrų reglamentavimo.

Tarnyba 2017-03-23 raštu Nr. S-1445 kreipėsi į Teisingumo ministeriją ir Nacionalinę teismų administraciją, prašydama pateikti nuomonę, kokiais atvejais ir kaip turi būti taikoma Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.221 straipsnio 2 dalis, siekiant sistemaiškai užtikrinti Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo įgyvendinimą, kai yra atskleidžiami įvaikinimo duomenys ar/ir suteikiama kita prašoma informacija.

Ivaikinimo duomenų apsauga nacionalinėje teisėje

CK 3.221 straipsnyje numatytas įvaikinimo procedūros konfidencialumas, įvaikinimo bylos nagrinėjimas uždaramame teismo posėdyje (3.221 straipsnio 1 dalis).

CK 3.221 straipsnio 2 dalyje yra nustatyta, jog be tėvų sutikimo, kol vaikas sulaukia pilnametystės, negali būti atskleisti duomenys apie įvaikinimą. Tai reiškia, kad biologiniai vaiko tėvai, kiti asmenys, jei tėviai nesutinka, iki vaiko pilnametystės negali gauti duomenų apie įvaikinimą. Duomenų apie įvaikinimą be tėvų sutikimo negali atskleisti visos institucijos ir jų darbuotojai, susiję su duomenų apie įvaikinimą saugojimu.

CK 3.221 straipsnio 3 dalyje papildomai numatyta, kad informacija, kai tėviai nėra davę sutikimo atskleisti duomenis, apie įvaikinimą vaiką galėtų būti suteikta teismo nagrinėjusio

įvaikinimo byla, leidimu: (i) vaikui nuo keturiolikos metų, (iii) buvusiems vaiko artimiesiems giminaičiams pagal kilmę ar (iii) kitiems asmenims teismo, jei ši informacija reikalinga dėl vaiko, jo artimojo giminaičio ar kitų asmenų sveikatos ar kitų svarbių priežasčių. CK trečiosios knygos „Šeimos teisė“ komentare (424 psl.) aiškinama, kad kiti asmenys CK nėra konkretinami ir, kad „visais atvejais svarstant, ar kitiems asmenims būtina atskleisti informaciją apie įvaikinimą, privalu nustatyti, koks jų interesas dėl įvaikinimo duomenų atkleidimo – tai tik smalsumas ar informacija reikalinga tam tikros vaiko ar kitų asmenų saugumą užtikrinančioms problemoms spręsti. Informacija išvardytiems asmenims gali būti teikiama tik kai ji reikalinga dėl vaiko, jo artimojo giminaičio ar kitų asmenų sveikatos ar kitų svarbių priežasčių“.

Pažymėtina, kad Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstatymas užtikrina asmenims teisę gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų. Tačiau minėto įstatymo 2 straipsnio 2 dalies 3 punktą nustato, jog šis įstatymas netaikomas, jei prašoma informacija (dokumentai), kurią teikti draudžia kiti įstatymai.

Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau – ADTAĮ) 2 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „asmens duomenys – bet kuri informacija, susijusi su fiziniu asmeniu – duomenų subjektu, kurio tapatybė yra žinoma arba gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta pasinaudojant tokiais duomenimis kaip asmens kodas, vienas arba keli asmeniui būdingi fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymiai“. To paties straipsnio 2 dalis pateikia ypatingų asmens duomenų apibrėžimą, tai duomenys, tarp jų ir susiję su fizinio asmens rasine ar etnine kilme.

Asmens duomenys gali būti tvarkomi, jei asmuo duoda sutikimą ar asmens duomenis reikia tvarkyti dėl teisėto intereso, kurio siekia duomenų valdytojas arba trečiasis asmuo, kuriam teikiami asmens duomenys, ir jei duomenų subjekto interesai nėra svarbesni (ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 6 punktai). Pastebėtina, kad jei asmens duomenys būtų tvarkomi įvaikinimo duomenų atskleidimo atveju aktuali ADTAĮ 5 straipsnio 1 dalies 6 punkto pagrindu (dėl teisėto intereso, kurio siekia duomenų valdytojas arba trečiasis asmuo, kuriam teikiami asmens duomenys, ir jei duomenų subjekto interesai nėra svarbesni), duomenų valdytojas (Vaiko teisių apsaugos skyrius) privalo duomenų subjektą supažindinti su jo teise nesutikti, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys (ADTAĮ 27 straipsnio 1 dalis). Tokiu atveju duomenų subjektas duomenų valdytojui (Vaiko teisių apsaugos skyriui) pateikia rašytinį pranešimą apie nesutikimą dėl asmens duomenų tvarkymo (ADTAĮ 27 straipsnio 2 dalis). Įvaikinimo duomenų atskleidimo atveju sutikimą dėl tokių duomenų atskleidimo iš vaiko pusės turėtų duoti ne tik įstatyminiai vaiko atstovai, bet, esant galimybei ir jei neprieštarauja geriausiems vaiko interesams, reikia išklausti ir vaiko nuomonę.

Asmens duomenys ADTAĮ nustatytais atvejais teikiami duomenų gavėjo prašymu (vienkartinio teikimo atveju). Prašyme turi būti nurodytas asmens duomenų naudojimo tikslas, teikimo bei gavimo teisinis pagrindas ir prašomų pateikti asmens duomenų apimtis (ADTAĮ 6 straipsnis). Jeigu pateiktas prašymas neatitinka ADTAĮ 6 straipsnio reikalavimų, asmens duomenys pagal tokį prašymą negali būti teikiami.

Pažymėtina, kad asmens duomenų teikimas laikomas teisėtu tik tuo atveju, jeigu jis atitinka ADTAĮ 3 ir 5 straipsnių reikalavimus, t. y. asmens duomenys teikiami esant iš anksto apibrėžtam ir teisėtam tikslui, tik tokios apimties, kurios reikia nustatytam tikslui pasiekti, ir tik esant nors vienam iš ADTAĮ 5 straipsnyje numatytų teisėto tvarkymo kriterijų.

Pažymėtina, kad Vaiko teisių apsaugos skyriui atsisakius suteikti pareiškėjui prašomus duomenis, Vaiko teisių apsaugos skyrius turi nurodyti, jog atsisakymas suteikti duomenis gali būti skundžiamas Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai. Už duomenų tvarkymo pažeidimus valstybinė duomenų apsaugos inspekcija turi teisę įstatymų nustatyta tvarka surašyti administracinių nusižengimų protokolus (ADTAĮ 41 straipsnio 6 punktas)

Įvaikinimo duomenų apsauga, vadovaujantis tarptautiniais teisės aktais

Nagrinėjant klausimą įvaikinimo duomenų konfidencialumo kontekste itin svarbios tampa ir tarptautinėje teisėje įtvirtintos vaiko teisės: vaiko teisė žinoti savo tėvus ir jo teisė į identišumą, vadovaujantis 1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 7 ir 8 straipsniais, taip pat biologinių tėvų ir vaiko teisė į privatumą, vadovaujantis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 8 straipsniu bei įvaikintojų ir vaikų teisė į šeimos gyvenimo gerbimą, vadovaujantis EŽTK 8 straipsniu.

1993 m. gegužės 23 d. Hagos Konvencijos dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje 30 straipsnio 1 ir 2 dalyse taip pat numatyta valstybių dalyvių kompetentingų institucijų pareiga užtikrinti, kad būtų išsaugoma informacija apie vaiko kilmę, vaiko tėvų tapatybę bei vaiko ligos istoriją, taip pat turi būti užtikrinama galimybė vaiku ir jo atstovui pagal įstatymą susipažinti su turima informacija.

Paminėtinas ir 2016 m. balandžio 27 d. Reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinama Direktyva 95/46 EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – Reglamentas (ES) 2016/679)), įsigaliosiantis 2018-05-25. Reglamentu (ES) 2016/679, lyginant su šiuo metu galiojančiu teisiniu reglamentavimu, sugriežtinami sutikimo dėl duomenų tvarkymo reikalavimai, t. y. numatoma, kad kai duomenys tvarkomi gavus duomenų subjekto sutikimą, duomenų valdytojas turi galėti įrodyti, kad duomenų subjektas sutiko su duomenų tvarkymo procedūra. Apsaugos priemonėmis turi būti užtikrinama, kad duomenų subjektas suvoktų, kad jis duoda sutikimą ir dėl jo jį duoda. Duomenų valdytojo iš anksto suformuluotas sutikimo pareiškimas turi būti pateiktas suprantama ir lengvai prieinama forma, aiškia ir paprasta kalba, jame neturėtų būti nesąžiningų sąlygų. Be to, sutikimas neturi būti dviprasmiškas, turi būti aiškiai atskirtas nuo kitų klausimų (Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 11 punktas, 6 straipsnio 1 dalies a) punktas, 7 straipsnis).

Įvertinusi anksčiau paminėtus teisės aktus, *Tarnyba rekomenduoja:*

1. Įvaikinimo duomenys galėtų būti atskleidžiami:

1.1. Individualiai įvertinus kiekvieną situaciją ir priimti sprendimą dėl duomenų apie įvaikinimą teikimo vadovaujantis CK 3.221 straipsnyje ir ADTAĮ 3, 5, 6 ir 27 straipsniuose nustatyta tvarka.

1.2. Vadovaujantis ADTAĮ 6 straipsniu, kuriame nustatyta, kad duomenų gavėjo prašyme turi būti nurodomas asmens duomenų naudojimo tikslas (būtina nurodyti priežastis bei pateikti įrodymus, kad tos priežastys realios), teikimo bei gavimo teisinis pagrindas ir prašomų pateikti asmens duomenų apimtis. Prie pateikto fizinio asmens prašymo privalo būti pridėtas asmens tapatybę patvirtinančio dokumento kopija bei kiti reikiami dokumentai (pavyzdžiui, gimimo liudijimo kopija ir kt.), kurie įrodytų prašomų duomenų pagrįstumą.

Jeigu pateiktas prašymas neatitinka nurodytų ADTAĮ 6 straipsnio reikalavimų, fizinio asmens prašymas negali būti nagrinėjamas ir neteikiami prašomi asmens duomenys.

1.3. Esant *abiejų šalių aiškiam* sutikimui dėl tokių duomenų atskleidimo bei duomenų valdytojui (Vaiko teisių apsaugos skyriui) proporcingai įvertinus duomenų suteikimo tikslus ir pasekmes.

Vaiko teisių apsaugos skyrius vadovaudamasis ADTAĮ nuostatomis neteikia prašomos informacijos, nesant abiejų šalių sutikimo.

1.4. Turi būti išklaudyta vaiko nuomonė, jeigu vaikas geba išreikšti savo nuomonę, pagal amžių ir brandą, jeigu tai neprieštarautų geriausiems vaiko interesams (*ši vaiko nuomonė turėtų būti aptarta ir įvirtinama abiejų šalių rašytiniame sutikime*).

2. Vaiko teisių apsaugos skyriui gavus asmens prašymą, kuris yra susijęs su tarptautiniu įvaikinimu, kreiptis į Tarnybą, kuri pagal kompetenciją bendradarbiauja su užsienio valstybių centrinėmis ir akredituotomis įvaikinimo organizacijomis, dėl duomenų gavimo teisės aktų nustatyta tvarka.

3. Paskirti Vaiko teisių apsaugos skyriuje valstybės tarnautoją, kuris nagrinėtų fizinių asmenų prašymus dėl įvaikinimo duomenų atskleidimo.

4. Kreiptis į Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją, kai kyla neaiškumas/abejonė dėl asmens duomenų teikimo.

Kilus papildomiems klausimams, prašome kreiptis žemiau nurodytais kontaktais.

Direktorė

Žydronė Žukauskaitė-Kasparienė